

Adana İli Karataş İlçesi Yemişli Köyünde Arazi Topluştırması Kararını Etkileyen Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Belirlenmesi

Erkan AKTAŞ¹

M. Emin BİLGİLİ²

Aysel Özdeş AKBAY³

Tufan BAL⁴

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. İktisat Bölümü, 17200 Biga-ÇANAKKALE
Tel: 02863358739 erkan@comu.edu.tr aktas_erkan@yahoo.com

²Toprak ve Su Kaynakları Tarsus Araştırma Enstitüsü, 33400 Tarsus-MERSİN
Tel: 0324 644 64 78 Fax: 0324 644 60 90 eminbilgili@yahoo.com

³Adana İli Valiliği –ADANA
ays@cu.edu.tr

⁴ Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, ISPARTA
tbal@cu.edu.tr

Özet

Araştırmada Adana ili Karataş İlçesinde 2003 yılında Yemişli köyünde çiftçilerin arazi toplulaştırma kararını etkileyen sosyo-ekonomik faktörler incelenmiştir. Bu amaçla 45 tarım işletmesi ile anketi çalışması yapılmış ve toplulaştırma kararını etkileyen faktörler analiz edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda çiftçilerin toplulaştırma kararına etki edebilecek değişkenler 5 ana faktör altında açıklanabilmektedir. Bunlar sırasıyla; Çiftçinin Temel Özellikleri, Sosyal Katılım, Çevresel İlişkiler ve Yaşam Standardı, Gelişmiş Tarım Teknoloji Benimseme ve Aile İçi Otorite Şekli'dir. Elde edilen bu faktörler göz önüne alınarak toplulaştırma kararları hızlandırılabilir.

Yapılan faktör analizi sonucu, toplulaştırma yatırımı sırasındaki mevcut problemler hızlı bir şekilde çözülemediği zaman, toplulaştırma yapılması ön görülen diğer yerlerdeki çiftçilerin toplulaştırma kararlarını olumsuz yönde etkileyebilecektir.

Çiftçilerin arazi toplulaştırmasını benimseme düzeyinin genelde orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, arazi toplulaştırma yatırımlarının yavaş gitmesi çiftçinin toplulaştırmaya karşı bakışını olumsuz yönde etkilemektedir.

Yatırım öncesi fizibilite çalışmalarında Araştırma Enstitüleri ve Üniversiteler daha etkin olarak kullanılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Arazi toplulaştırma kararı, sosyo-ekonomik, faktör analizi, Adana

Determining Socio-Economic Factors Affecting Farmer Decision On Land Consolidation In Yemişli Village, Karataş Township Of Adana Province

Abstract

This study analyses factors affecting farmer decisions on land consolidation in Yemişli village of Karataş town of Adana Province in 2003. A questionnaire study covering 45 farms was carried out for this purpose and factors affecting farmer decisions were analyzed.

According to the factor analysis results, it were explain 5 main factors affecting farmer decision. It were explained by main properties of farmer, social activiteis of farmer, standard of living and relationship with environment and adoptaion of high agricultural technolgy and kind of authority of family. Farmer decisions about land consolidation can be solved repidly acording to those factors.

According to the factor analysis results, it was concluded that if existing problems are not solved rapidly, this situation might affect attitude of the farmers living in other consolidation areas.

It was concluded that adoption of the farmers land consolidation was at the medium level. However, slow pacing investments adversely affect farmers' opinions.

A more efficient cooperation between research institutes and universities is required during pre-investment feasibility studies.

Key Words: Decision on Land Consolidation, Socio-Economic Factors, Faktor Analyses, Adana-Karataş

1.Giriş

Türkiye tarımındaki yapısal sorunların başında işletmelerin küçük ve parçalı olması gelmektedir. Ülkemizde ortalama arazi büyüklüğü 5,16 ha ve işletme başına parsel sayısı 5.4 adet düşmektedir (DPT, 2001). Küçük ve parçalı alanlarda, teknolojik gelişmelerin sağlanabilmesi ve gerekli altyapı yatırımlarının yapılabilmesinde sorunlar yaşanmaktadır. Bu nedenden dolayı, tarım alanlarında gerekli teknolojik gelişmeleri uygulayabilmek ve teknolojik gelişmeler için yapılan alt yapı yatırımlarını oluşturulmasında, toplulaştırma çok önemli bir araç olmaktadır. Gelişmiş ülkeler, bu yapısal sorunları 18. yüzyıldan başlayarak günümüze dek çözmüşlerdir. Fakat ülkemizde toplulaştırma çalışmalarında istenen noktaya hala gelinememiştir.

Türkiye tarımının en belirleyici sorunu arazilerin sürekli olarak parçalanması ve küçük parsellerde tarımsal üretimin güç ve verimsiz oluşudur. Küreselleşme ile birlikte Türk tarımının rekabet edebilme gücü verimliliği artırmasına bağlıdır. Verimlilik tarımda makine kullanımı ile birlikte çok hızla yükselmektedir. Makineli tarımda iş gücünden tasarruf sağlanarak maliyetler düşürüldüğü gibi, makine ile tarımsal faaliyetlerin zamanında ve daha iyi bir şekilde yapılmasından dolayı da verim artmakta, zaman ve işgücü kayıpları asgariye indirilmektedir. Bunun için de makineli tarım son asırda fazlaca önem kazanmış durumdadır. Makineli tarım için de işletmelerin yeter büyüklükte araziye sahip olması ve makinelerinde randımanlı çalışması şart olmaktadır. Çünkü küçük ve dağınık parsellerden oluşan bir tarım işletmesinde modern tarım makinelerinden tam randıman beklenemeyeceği aşikardır. Parseller küçüldükçe tarımda makineleşme eğilimi azalmakta, alet ve makinelerin verimli kullanılması olanaksızlaşmaktadır (Takka,1993).

Arazi parçalanmasının makinenin verimi üzerine de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Dar ve gayri muntazam tarlalarda makinelerin verimsiz zamanı daha fazla olduğundan makine normal randımanla çalışmamaktadır. Alet ve makineler zamanından önce yıpranmaktadır. Makinelerin normal çalışabilmesi için parsellerin en/boy oranının 1/5'den yukarı yani parselin boyu, eninin en az beş katı olmalıdır (Çevik,1988).

Toprak sınırlarının düzenlenmesi, işletme topraklarının parça sayısının azaltılması ve diğer yapısal iyileştirmelerin gerçekleştirilmesi arazi gelmektedir. Bu yüzden, ülkemizdeki arazi toplulaştırma çalışmalarına hız verilmelidir.

toplulaştırılmasının kapsamını teşkil etmektedir. Ülkemizde 24.09.1979 tarih ve 7/18231 sayılı Arazi Toplulaştırma Tüzüğüne göre arazi toplulaştırması yapılmaktadır. Bu tüzüğe göre proje çalışmalarına başlamadan önce, ön etüt sırasında arazi sahiplerinin rızası alınmakta ve proje sahasındaki arazilerin yarısından çoğuna sahip bulunan ve sayı olarak 2/3'ünü teşkil eden arazi sahiplerinin toplulaştırmayı kabul etmeleri halinde çalışmalara başlanmaktadır. Ancak arazi sahiplerinin toplulaştırmayı kabul etmeleri kolay olmamakta, bu durum da işgücü ve diğer ekonomik kayıplara neden olmaktadır.

Türkiye'de toplam toplulaştırılan alan 399.844 hektardır. Türkiye'de yapılan toplulaştırmanın %66'sı KHGM tarafından yapılmıştır. Türkiye'de şimdiye kadar toplulaştırılan alan, Türkiye'deki toplam tarla alanının %2,1'i ve toplam sulanan alanların ise 8,9'u kadardır (DPT, 2001).

Ülke genelinde yapılan gözlemlerde, çiftçilerin daha çok sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel nedenlerle tarla içi geliştirme hizmeti olarak tanımlanan bu tür hizmetlere gereken önemi vermediği ya da katılım açısından ilgisiz kaldığı yönünde belirtiler bulunmaktadır. Genel açıdan bakıldığında ise yatırımcı kuruluşların da işin bu boyutunu ihmal ettikleri ve bu anlamda sorunların kaynağına inemedikleri gözlenmektedir. Bu nedenle sorunların ortaya çıkarılarak çözümler aranması yönündeki çabalar ağırlık kazanmıştır. Bu amaçlara yönelik ana nedeni; projenin kurulma, yürütülme, işletilme ve yönetim aşamalarının tümünde projeden yararlananların ilgisizliği olarak belirtilmiştir (KÖY HİZMETLERİ, 1995). Arazi toplulaştırma projeleri için de benzer durum söz konusudur. Yürürlükteki yasa ve yönetmeliklere göre, arazi toplulaştırma projelerinin uygulanması gönüllüğe bağlı oldu için, yatırımın benimsenmesi önem kazanmakta ve ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle de bu tür projelerin gerekli olduğu yerlerde programa alınabilmesi için, mutlaka yatırımın benimsenmesini engelleyen faktörlerin belirlenerek önlemler alınması gerekmektedir (Özkan, 1999). Bununla birlikte, yatırımın benimsendiği köylerde de sosyo-ekonomik faktörlerin de ele alınıp, bu doğrultuda öneriler geliştirmek gerekmektedir.

Gerek küreselleşme süreci gerekse de AB müzakereleri sonucunda en önemli konulardan biri de tarım sektöründeki yapısal sorunlardır. Bu yapısal sorunların başında ise tarım arazilerinin genelde küçük ve dağınık bir şekilde olması Ülkemizdeki arazi toplulaştırmaları gönüllük ilkesi ile birlikte yapılmaktadır. Bu nedenden

dolayı, arazi toplulaştırma kararında, köylülerin sosyo-ekonomik yapısı ön plana çıkmaktadır. Bu çalışmada, çiftçilerin arazi toplulaştırma kararını etkileyen sosyo-ekonomik faktörler ortaya konarak, bu bölgede yapılacak diğer arazi toplulaştırma çalışmalarına veri oluşturmayı amaçlanmıştır.

2. Materyal Ve Metot

Araştırmanın ana materyalini Adana ili Karataş ilçesi Yemişli köyünde 42 tarım işletmesiyle yüz yüze anket tekniği ile elde edilen birincil veriler oluşturmaktadır.

2.1. Örnek İşletmelerinin Seçimi

Adana İli Karataş İlçesi Yemişli köyündeki işletmelerinin sayısı ve büyüklükleri, Köy Hizmetleri Adana Bölge Müdürlüğünden temin edilmiştir. Temin edilen kayıtlara göre, Yemişli köyünde toplam 220 adet işletme bulunmaktadır. 72.000 dekar tarım arazi bulunan Yemişli köyü nde 43.270 dekarlık alanda toplulaştırma yapılacaktır.

Araştırmanın yürütüldüğü bölgede örnek işletmelerinin belirlenmesi için, işletme büyüklüklerinin dikkate alındığı "tabakalı örnekleme" yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, tabakalı örneklemeyle Neyman yöntemine göre örnek hacmi hesaplanmıştır (Yamane,1967). Yapılan örneklemeğe göre %95 güven aralığında ve ortalamadan %10 sapmayla tabakalardan çekilecek örnek sayısı 42 olarak hesaplanmıştır. Örnek sayısı toplam işletmenin yaklaşık olarak %20'sini oluşturmaktadır.

2.2.Verilerin Analizi ve Değerlendirmesinde Kullanılan Yöntem

Bu çalışmada da üreticilerin toplulaştırma kararını etkileyen sosyo-ekonomik faktörleri belirlemede faktör analizi yöntemi kullanılmıştır.

Çok değişkenli istatistik analizlerinden biri olan faktör analizi, çok sayıda değişken arasındaki ilişkileri incelemek ve bilgilerin daha az sayıda faktörler ya da bileşenler tarafından özetlenip özetlenemeyeceğini belirlemek için kullanılır.

Faktör analizi birbiriyle ilişkili değişken sayısını azaltarak, değişkenler arasındaki bağımlılığa dayanarak ortak faktörler belirlemektedir. Bir sonraki aşamada da belirlenen bu faktörlerin neyi temsil ettiği ortaya konulmaktadır (Özkurt, 1998).

Faktör analizinin genel amacı; belirli sayıdaki orijinal değişkenleri içeren bilgilerin en az bilgi kaybıyla, daha az sayıdaki yeni faktörler seti ile

yoğunlaştırılması (özetlenmesi) için bir yol bulmaktır (Joseph ve ark, 1992).

Bir çok istatistik tekniklerde olduğu gibi faktör analizinde de başlama noktası araştırmanın amacıdır. Eğer veri azaltma ya da özetleme amacı belirlenmişse, faktör analizi kullanılması uygundur.

2.2.1.Faktör Analizi Modeli

Genel faktör modelinin bir çok değişik şekilleri mevcuttur. En yaygın olarak kullanılan faktör analizi yaklaşımları 'Component Analysis' ve 'Common Factor Analysis' dir. Faktör modelinin seçimi araştırmanın amacına bağlıdır. 'Component' modeli, araştırmada amaç, minimum sayıdaki faktörler içinde orijinal bilginin çoğunun özetlenmesi olduğunda kullanılır. 'Common Factor Analysis' ise bunun tersine, kolaylıkla tanınmayan ana faktörlerin tanımlanmasında kullanılır.

Faktör analizinin matematiksel modeli, çoklu regresyon eşitliğine benzemektedir. Her bir değişken, gerçekte gözlemlenemeyen faktörlerin doğrusal bir kombinasyonu olarak ifade edilmektedir.

Standardize edilmiş i değişkeni için model, genelde şu şekilde yazılabilir:

$$X_i = A_{i1}F_1 + A_{i2}F_2 + \dots + A_{ik}F_k + U_i \dots \dots \dots (1)$$

Yukarıdaki eşitlikte;

F: genel faktörleri;

U:unique faktörü

A: k adet faktörü birleştiren sabitleri göstermektedir.

Unique faktörlerin birbirleriyle ve genel faktörler ile korelasyonlarının olmadığı varsayılmaktadır.

Faktörler, gözlemlenen değişkenlerden çıkartılmaktadırlar ve onların doğrusal bileşenleri olarak tahmin edilebilirler. J'inci faktör olan F_j'in genel tahmin eşitliği şu şekilde ifade edilebilir:

$$F_j = \sum_{i=1}^p W_{ji}X_i = W_{j1}X_1 + W_{j2}X_2 + \dots + W_{jp}X_p \dots \dots (2)$$

Yukarıdaki eşitlikte;

W_i: faktör skor katsayılarını

P: değişken sayısını göstermektedir (Norusis, 1988).

Değişkenler arasındaki korelasyonları açıklamaya yardımcı olacak faktörleri bulmak faktör analizinin hedeflerinden bir tanesi olduğu için, değişkenler faktör modeline uygunluğu bakımından birbirleriyle ilişkilendirilmelidirler. Eğer değişkenler arasındaki korelasyon düşük ise,

bu değişkenlerin genel faktörlerden pay almaları olasılığı da düşüktür.

Bartlett küresellik testi, korelasyon matrisinin bir birim matris olduğu hipotezini test etmek için kullanılır. Yani bu durum, tüm köşegen elemanların 1, köşegen olmayan elemanların ise 0 olması durumudur. Küresellik için test istatistiği değeri (korelasyon matrisinin determinantının X_2 transformasyonu esasına göre) büyük ve ilişkili olduğu önem seviyesi küçük ise, bu durumda ana kitle korelasyon matrisinin birim matris olma olasılığı görünmemektedir. Gözlemlenen önem seviyesinin büyük olmasından dolayı, ana kitle korelasyon matrisinin birim matris olduğu hipotezi reddedilemez ise faktör modelinin kullanımının yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örnekleme yeterliliği ölçütü, gözlemlenen korelasyon katsayılarının büyüklüğü ile kısmi korelasyon katsayılarının büyüklüğünü karşılaştırmada kullanılan bir indekstir. KMO değerinin 0,5'in üstünde olması gerekmektedir. (Norusis, 1988).

Faktör sayısına karar verildikten sonra rotasyon tekniği kullanılır. Rotasyon tekniği olarak, orthogonal ve oblique metotları olmak üzere başlıca iki teknik bulunmaktadır. Uygulamada tüm rotasyon metotlarının amacı, yorumu kolaylaştırmak için satır ve sütunların basit hale getirilmesidir.

Üç esas orthogonal yaklaşım geliştirilmiştir: Bunlar QUARTIMAX, VARIMAX ve EQUIMAX rotasyon yaklaşımlarıdır. Araştırmada, bir faktör üzerindeki büyük yüklerin dağıldığı değişken sayılarını minimum yapan VARIMAX rotasyon tekniği kullanılmıştır (Gül, 1995).

2.2.2. Araştırmada Kullanılan Değişkenler

Araştırmada ele alınan değişkenler sosyal ve ekonomik faktörler (Değişkenler) olarak iki grupta toplanmıştır.

Sosyal faktörler (Değişkenler);

Yaş, mesleki deneyim, ailenin yapısal durumu, öğrenim durumu, ailenin yaşam standardı, modernleşme düzeyi, gelişmiş teknolojileri benimseme ve uygulama, kitle haberleşme araçlarını kullanım düzeyi, arazi toplulaştırmasını benimseme düzeyi, sosyal statüdür.

Ekonomik faktörler (Değişkenler);

İşletmenin toplam arazi varlığı, arazi kullanım durumu, arazinin kaç parselden oluştuğudur. Bu faktörlerin arazi toplulaştırma çalışmalarında

benimsemeyi etkilediği varsayımından hareket edilmiştir.

3. Araştırma Bulguları

3.1. Arazi Toplulaştırmasını Benimseme Düzeyi

Çizelge 1'de çiftçilerin arazi toplulaştırmasını benimseme düzeyine bakıldığında, %11'i düşük, %71'i orta ve %18'i ise yüksek arazi toplulaştırmasını benimseme düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 1. Arazi Toplulaştırmasını Benimseme Düzeyi

	Adet	%
Düşük	5	11,1
Orta	32	71,1
Yüksek	8	17,8
Toplam	45	100,0

Arazi toplulaştırmasını benimseme düzeyine ilişkin ağırlık ve indeksler Aslankurt ve arkadaşları 2005 yılı çalışmasına göre belirlenmiştir.:

Anket yapılan çiftçilerin %31'i toplulaştırma öncesi toplulaştırma konusunda bilgisi olduğunu ve %38'i ise toplulaştırmanın hangi kurum tarafından yapıldığını belirlenmiştir. Çiftçiler, arazi toplulaştırmasını %82'si Köy Hizmetleri ve %18'i ise Tarım İl Müdürlüğünün yaptığı şeklinde bildiği belirlenmiştir.

Anket yapılan çiftçilerin %93'ü proje öncesi arazi toplulaştırmasına yaklaşımı olumlu iken %5'i olumsuz ve %2'sinde fikri olmadığını belirtmiştir. Proje öncesi arazi toplulaştırmasına yaklaşımı olumlu olanların en önemli nedeni %43 ile tarla içi hizmet (tarla yolları, drenaj sulama kanalları) ve sulamanın gelmesi, %28 ile tarlaların bir yerde toplanması ve her iki nedeni gösterenlerin oranı ise %15'dir. Bunları sırasıyla; hazine arazilerinin dağıtılması (%8), hisseli tapuların yok olması (%3), ürün çeşitlerinin artması (%3) neden olarak gösterilmektedir.

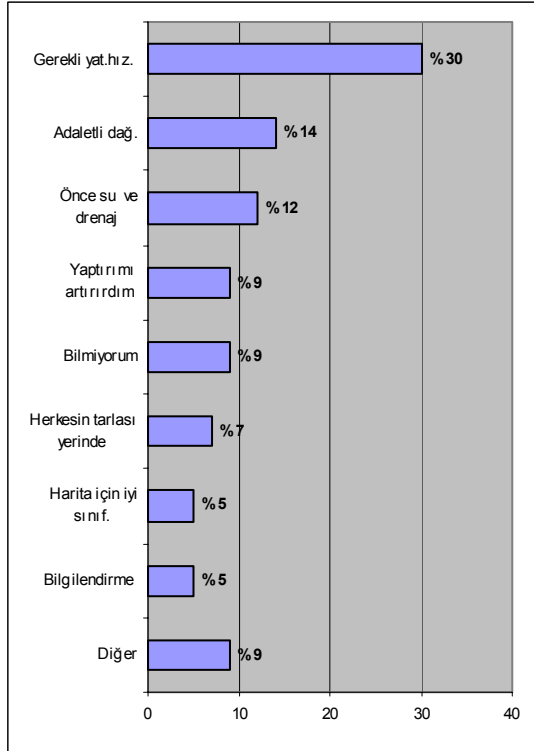
Anket yapılan çiftçilerin proje öncesi arazi toplulaştırmasına yaklaşımı olumlu olmasında etkili olan kişi yada faktörlerin başında sırasıyla, proje yürütücüsü kurum ilgilileri ve elemanları (%52,4), önder çiftçiler ve kişiler (%19,0), ailedeki ve yakın çevremdeki kişiler (%14,3), köy muhtarı ve azalar (%9,5) ve diğer yerlerdeki uygulanan projeleri görmüş olanlar (%4,8) gösterilmiştir.

Anket yapılan çiftçilerin %89'u arazinin manevi değeri olduğuna inanırken %11'i ise inanmamaktadır.

Çiftçilerin %60'ında arazi toplulaştırması konusundaki düşüncelerinizde proje uygulaması başladıktan sonra olumsuz yönde değiştiğini belirtmiştir. Olumsuz yönde değişikliğin en önemli nedenleri Çizelge 2'de gösterilmektedir.

Çizelge 2. Proje Uygulaması Başladıktan Sonra Olumsuz Yönde Değişme Nedenleri

	Adet	%
Söz verilenler yapılmadı	10	34,5
Çiftçinin arazilerin dağılıma korkusu	9	32,0
Toplulaştırma yapan elemanlar yetersiz	3	10,3
Toprak sınıflandırması yapılmadılar	2	6,9
Uygulama yanlışlıkları	2	6,9
Tarafı davranıldı	2	6,9
Daha parçalı oldu	1	3,4
Toplam	29	100,0

Şekil 1. Yapılan Toplulaştırma Projesinin Hakkında Çiftçi Önerileri

Anket yapılan çiftçiye, yapılan toplulaştırma projesinin başında olsaydınız neler yaptınız diye sorulduğunda; %30'u gerekli yatırımları biran önce hızlandırardım yanıtını vermektedir. Diğer yanıtlar ise; Şekil 1'de görülmektedir.

Anket yapılan çiftçilerin %36'sı toprak haritaları oluşturulurken hangi kriterlere göre yapıldığını bilirken, %64'ü bilmemektedir.

3.2. Toplulaştırma Kararını Etkileyen Faktörler

Adana ili Karataş ilçesi yemişli köyünde toplulaştırma kararını etkileyebilecek sosyo-ekonomik faktörlerin belirlenmesi için faktör analiz yapılmıştır.

Yapılan faktör analizi sonucunda çiftçilerin toplulaştırma kararına etki edebilecek değişkenler 5

ana faktör altında açıklanabilmektedir. Bu 5 ana faktör değişkenlerdeki toplam değişimin (varyansın) %67,7'sini açıklamaktadır.

1. Ana faktör, toplam varyansın %18,4'ünü açıklamakta olup, "**Çiftçinin Temel Yapısı**" faktörü olarak isimlendirilmiştir. Bu ana faktör içerisinde işletmecinin yaşı, tecrübesi, eğitimi, aile içi tartışma, sosyal statü anlamlı değişkenler olarak bulunmuştur.

2. Ana faktör, toplam varyansın %14,1'ini açıklamakta olup, "**Ailenin Modernleşme Düzeyi**" olarak isimlendirilmiştir. Bu ana faktör içerisinde küçükler büyüklerinin yanında sigara içebilmesi ve kadınlar sigara içebilmesi anlamlı değişkenler olarak bulunmuştur.

3. Ana Faktör "**Sosyal Katılım, Çevresel İlişkiler ve Teknoloji Kullanımı**" olarak isimlendirilmiştir. 3. Ana faktör, toplam varyansın %12,5'ini açıklamaktadır. Bu ana faktörde çiftçinin Adana'ya gidiş sıklığı, daha önceleri arazi toplulaştırması konusunu bilmesi, bilgisayar ve klimasının olması değişkenleri anlamlı bulunmuştur.

4. Ana faktör "**Gelişmiş Tarım Teknoloji Benimseme**" olarak isimlendirilmiştir. Bu faktör toplam varyansın %12,0'nı açıklamakta olup, çiftçinin yeni tarım tekniklerini kullanma, tarımsal yenilikler hakkında bilgilendirme ve dergilerden tarımsal konular hakkında bilgi almak açıklayıcı değişkenleri anlamlı bulunmuştur.

5. Ana faktör ise "**Aile İçi Otorite Şekli**" olarak isimlendirilmiştir. Bu faktör toplam varyansın %10,7'sini açıklamaktadır. Bu ana faktör içerisinde herhangi bir işgirişirken aileye ve arkadaşlara danışma açıklayıcı değişkenleri anlamlı bulunmuştur.

Analizin KMO'su %50'nin üstünde (0,581) bulunmuş olması faktör analiz tekniğinin araştırmada kullanılan değişkenlere uygulanabilirliğini göstermektedir.

Toplulaştırma kararını etkileyen temel faktörler çiftçi tarafından genelde kabul

gördüğünden (Verilen yanıtların genellikle aynı olması varyansın sıfır yada sıfıra yakın bir değere sahip olmasına neden olmaktadır) dolayı model içerisinde yer alamamaktadır. Bunun yanında, arazi toplulaştırmasını benimseme düzeyine ilişkin frekans tabloları bize bu konu hakkında bilgi vermektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Çiftçilerin arazi toplulaştırmasını benimseme düzeyine bakıldığında, %11'i düşük, %71'i orta ve %18'i ise yüksek arazi toplulaştırmasını benimseme düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir. Çiftçilerin proje öncesi arazi toplulaştırmasına yaklaşımı olumlu olmasında en fazla proje yürütücüsü kurum ilgilileri ve elemanları etkili olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte toplulaştırmanın anlamı, bu konuda uzman çiftçiye çok iyi şekilde aktarılmıştır. Çiftçinin yaklaşık olarak %95'i, toplulaştırma kararını vermesindeki en önemli faktörü olarak, şahsa ait parsellerin bir araya getirilerek toplanabilmesi olarak belirtmişlerdir.

Arazi toplulaştırması yapılan köyde yatırımların yavaş gitmesi çiftçinin toplulaştırmaya karşı bakışını olumludan olumsuzu doğru değiştirmektedir. Anket yapılan çiftçilerin % 93'ü proje öncesi arazi toplulaştırmasına yaklaşımı olumlu iken %5'i olumsuz ve %2'sinde fikri olmadığını belirtmiştir. Fakat, çiftçilerin % 60'ında arazi toplulaştırması konusundaki düşüncelerinizde proje uygulaması başladıktan sonra olumsuz yönde değiştiğini belirtmiştir. Olumsuz yönde değişikliğin en önemli nedenleri söz verilen yatırımların yapılmaması ve arazilerin dağılma korkusu olarak gösterilmektedir. Bu sebepten dolayı Anket yapılan çiftçiye, yapılan toplulaştırma projesinin başında olsaydınız neler yapardınız diye sorulduğunda; %30'u gerekli yatırımları biran önce hızlandırırım yanıtını vermişlerdir.

Bu çalışma sonucunda, toplulaştırma kararını etkileyebilecek sosyo-ekonomik 5 ana faktör belirlenmiştir. Bu ana faktörler sırasıyla, (I) çiftçinin temel özellikleri, (II) çiftçi ailesinin modernleşme düzeyi, (III) sosyal katılım , çevresel ilişkiler ve yaşam standardı, (IV) gelişmiş tarım teknolojisini benimseme ve (V) gelişmiş tarım teknolojisini benimsemesi olarak gruplandırılmıştır. Elde edilen bu faktörler göz önüne alınarak toplulaştırma kararları hızlandırılabilir. Bölgemizdeki arazi toplulaştırması planlanan 36 köy daha bulunmaktadır.

III. ana faktör diğer faktörler içerisinde diğer köylerin toplulaştırma kararını etkileyebilecek önemli bir faktördür. Yapılan toplulaştırma yatırımı sırasındaki mevcut problemler hızlı bir şekilde

çözülemediği takdirde, toplulaştırma yapılması ön görülen yerlerde toplulaştırma kararını olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir. III. ana faktör olan “Sosyal Katılım, Çevresel İlişkiler ve Yaşam Standardı ” içerisinde arazi toplulaştırması konusunu önceden bilinmesi faktörünün anlamlı olması, bu yaklaşımı desteklemektedir.

Arazi toplulaştırması yapılan Yemişli köyünün sulama yatırımına en uzak köylerden biri olması ve dolayısıyla sulama yatırımlarının daha yavaş gitmesine yol açmış (hatta sulama yatırımlarının ne zaman bitirileceği hakkındaki belirsizlik) ve bu da çiftçinin arazi toplulaştırması hakkındaki olumsuz düşüncesini arttıran en önem faktör haline gelmiştir.

Arazi toplulaştırmasıyla ilgili kuruluşların bütçelerinin birbirinden bağımsız birbirinden bağımsız olması, yatırımların daha yavaş gitmesine hatta projenin beklenen süresinin çok ötesinde sonlandırılması veya durdurulması tehlikesi ile karşı karşıya bırakmıştır. İki yatırımcı kurumun ödeneklerinin eş zamanlı olmayışı ve farklı önceliklerde olması bu düşüncüyü desteklemektedir.

Diğer önemli bir nokta ise, Yatırımcı kuruluşlarda bu konuyla ilgili çalışan personelin sürekliliği sağlanmadı görülmüştür.

Toplulaştırma projelerin daha hızlı ve sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli öneriler;

Arazi toplulaştırması yapılacak öncelikli köyler belirlenirken yatırımların en kısa sürede yapılabilecek köyler dikkate alınmalı,

Arazi toplulaştırması tek bir kurum tarafından yapılmalı,

Arazi toplulaştırması yapılırken yeni parsel düzenlemeleri daha hassas yapılmalı,

Arazi toplulaştırması ile ilgili çalışan teknik personelin sürekliliği sağlanmalı,

Yatırım öncesi ve yatırım sırasında belli periyotlarda köylü proje hakkında bilgilendirilmeli,

Proje öncesi toplulaştırma kararını etkileyebilecek sosyo-ekonomik faktörler dikkate alınarak yatırımlar şekillendirilmeli, bunun için araştırma enstitüleri ve üniversiteler etkin olarak kullanılmalıdır.

Kaynaklar

ARSLANKURT, B., ÖZKAN, E., ALTUN, A., ALTINTAŞ, A., ŞELLİ, F., AKTAŞ, E., GÜLCUBUK, B., ÇIKMAN, A., ALTINTAŞ, A., TAŞDEMİR, N., DANYELİ, İ., 2005. Doğu Anadolu Havza Rehabilitasyon Projesi Uygulama Alanında Sosyo-Ekonomik Yapının Projenin Benimsenmesi ile Katılıma Etkisi ve Proje Etkinliği. T.C.Tarım Ve Köyşleri Bakanlığı Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. Proje No: KHGM-02450 G-J-L-C-F-A 01. Yayın No:149. Ankara

- ÇEVİK, B., DOĞAN, O., 1998. Arazi Toplulaştırması ve Türkiye’de Toplulaştırma Uygulamaları. Ç.Ü. Ziraat fakültesi Genel Yayın No: 201. Yardımcı Ders Kitapları Yayın No: B-19. Adana.
- DPT, 2001. Su Havzaları Kullanımı ve Yönetimi Özel İhtisas Komisyon Raporu. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Yayın No: DPT: 2555-ÖİK:571. Ankara.
- GÜL, A., 1995. Sulamanın GAP Alanında Tarım Sektöründe Üretim Yapısı, Girdi Kullanımı, Verimlilik ve İşletme Gelirleri Üzerine Etkileri. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Bölümü Yayınlanmamış Doktora Tezi. Adana.
- JOSEPH, F., HAİR, Jr. E.A., ROLPH, L.T., RONALD, C.B., WILLIAM., 1992. Multivariate Data Analysis. Macmillan Publishing Company, a division of Macmillan, Inc. Third Edition. New York, U.S.A.
- KÖY HİZMETLERİ. 1995. Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Master Planı. Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü APK Dairesi Başkanlığı Yayınları. No: 87. Ankara.
- NORUSİS, J.M., 1988. SPSS/PC + Advanced Statistics V2.0 for the IBM PC/XT/AT and PC/2.SPSS Inc. Chicago, Illinois, U.S.A.
- ÖZKAN, E. 1999. Arazi toplulaştırma uygulamalarında sosyo ekonomik yapı özellikleri ve benimsemeyi etkileyen faktörlerin etkinliği (Edirne- Uzunköprü örneği). Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü APK Dairesi Başkanlığı Yayınları, Yayın No:115, Ankara.
- ÖZKURT, A., 1998. İçel İli Orman Köylerinin Sosyo-Ekonomik Yapısı, Sorunları ve Orman Köylülerinin Yerinde Kalkındırılması Olanakları. Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Bölümü Yayınlanmamış Doktora Tezi. Adana.
- TAKKA, S. 1993. Arazi toplulaştırması. Kültürteknik Derneği Yayınları, No:1, Ankara.
- YAMANE, T., 1967. Elementary sampling theory. prentice hall inc., Englewood, Cliffs, N.J., USA.